

Ключевые слова: *качество высшего образования, морское образование, автономия вnz, коммуникативное изучение английского языка, компетентностный подход*

Litikova A.I. QUALITY OF MARITIME EDUCATION CONCERNING THE AUTONOMY OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Here the requirements to modern level of higher education are analyzed and the formative constituents of maritime education quality are defined concerning the autonomy status of higher educational institution: following the strategy of enhanced development by the academic authority; regular investments of shipping companies into the creation of educational environment for qualitative preparation of crewmembers for vessels; creation and steady perfection of own educational and training basis for improvement of professional training of cadets; arrangement of advanced training and studies for teachers and cadets on foreign companies vessels for adequate qualitative preparation of teaching staff for; implementation of communicative learning of English language for specific purposes of maritime use; application of information-communicative technologies on the basis of competency-based approach.

Key words: *quality of higher education, maritime education, autonomy of higher educational institution, communicative learning of English language, competency-based approach*

УДК 378

МАЛІНКІНА В.Л.,

Київський національний університет
технологій і дизайну, м. Київ, Україна

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У
ГАЛУЗІ ДИЗАЙНУ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ**

Соціально-економічні перетворення в Україні вимагають оновлення системи підготовки високопрофесійних кадрів у галузі дизайну. Сучасне суспільство відчуває велику потребу у високоосвічених, компетентних фахівцях, які змогли б поєднувати фундаментальність базових знань з інноваційністю мислення, вміли удосконалювати свою професійну кваліфікацію. Формування особистості, готової до безперервної самоосвіти та самовдосконалення, здатної приймати правильні рішення у складних ситуаціях, обираючи оптимальний шлях задля досягнення мети – є першочерговим завданням освітнього процесу ВНЗ.

Підготовка майбутнього викладача у галузі дизайну взаємопов'язана з розвитком його особистісних якостей та практичних умінь до самостійного ефективного виконання професійної діяльності. Тому, на сучасному етапі розбудови системи професійної освіти необхідна розробка нових педагогічних технологій і підходів до організації навчання, ціллю якого є формування готовності особистості до професійно-особистісного саморозвитку.

Метою даної статті є визначення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців у галузі дизайну до професійно-особистісного саморозвитку та визначення головних аспектів саморозвитку в процесі навчання.

В сучасній психолого-педагогічній літературі розглянуто різноманітні аспекти дослідження цієї проблеми. Визначення «самостійності», як основи професійно-особистісного саморозвитку представлено в роботах М.Р.Гінзбурга, Е.Ф.Зеєра, І.А.Зимнєй; закономірності педагогічного процесу у вищій школі, моделі

особистості майбутнього фахівця-педагога, відповідні технології навчання та виховання досліджували Л.І.Анциферова, С.І.Архангельський, Ю.К.Бабанський, Є.С.Барбіна, В.М.Гриньова, В.І.Євдокимов, І.А.Зазюн, Є.О.Климов, Л.В.Кондрашова, В.М.Косирєв, О.М.Леонтьєв, В.І.Луговий, Л.Н.Макарова, О.Г.Мороз, Л.С.Нечепоренко, Н.Ф.Тализіна, Т.С.Яценко; поняття «саморозвиток особистості» досліджували В.І.Андрєєв, Є.В.Бондаревська, Б.З.Вульфів, В.Д.Іванов, А.К.Маркова, В.А.Петровський, В.О.Сластьонін, Т.О.Стефановська, П.І.Третьяков; питання ефективного саморозвитку і професійно-особистісної самореалізації розглянуті у дослідженнях В.І.Андрєєва, Д.Б.Богоявленської, Н.Ф.Вишнякової, І.С.Волощук, В.О.Моляко, Я.О.Пономарьова, Т.І.Сущенко; педагогічні аспекти самореалізації досліджували Г.І.Волинка, І.А.Зазюн, І.Іванов, М.О.Лазарєв, В.І.Лозовий, Н.М.Тарасевич; професійне самовизначення та самостворення розглянуто у роботах О.О.Вербицького, Т.М.Давиденко, В.П.Зінченко, В.В.Краєвського, Н.В.Кузьміної, О.І.Міщенко, І.С.Якиманської.

Досліджували основні аспекти формування професійно-особистісного саморозвитку А.Г.Асмолова, П.П.Блонський, Л.С.Виготський, В.А.Петровський, С.Л.Рубінштейн.

Аналізуючи вищезгадану літературу можна дійти висновку, що ефективність формування професійно-особистісного саморозвитку залежить не тільки від професіоналізму і таланту викладача, але й від особистості студента.

Процес професійної підготовки студента тісно пов'язаний з розвитком та саморозвитком особистості. Тому, однією із основних цілей сучасної професійної освіти є формування готовності майбутнього фахівця до професійно-особистісного саморозвитку.

Поняття розвитку в філософії пов'язується з переходом системи на більш високий рівень організації, коли процеси розвитку виникають не спонтанно, а є доцільно спрямованими. Філософія розвитку та саморозвитку особистості визначається як урівноваження протиріч між пізнаним та непізнаним, між бажаним і сущим, між кількісним та якісним, між необхідним та випадковим, між інтелектуальним та почуттєвим. Цей процес зумовлений необхідністю усвідомлення саморозвитку як системного утворювального фактору освітнього простору (Философский энциклопедический словарь).

Розвиток особистості у педагогіці трактується, як процес формування її соціальної якості внаслідок соціалізації та виховання. Розвиток відбувається в діяльності під керівництвом системи мотивів, притаманних конкретній особистості. Будь-яка нова якість особистості проявляється спочатку лише в певних ситуаціях, які в навчанні та вихованні можна свідомо створювати, далі, неодноразово повторюючись, якості що зародилися, генералізуються, узагальнюються, перетворюються у внутрішнє надбання людини, її здібності та риси [4].

Педагогічно й психологічно вмотивований розвиток особистості зазвичай призводить до саморозвитку, самоосвіти й самовиховання всіх її підструктур. Це є найважливішим показником, що визначає швидкість і якість набуття різних видів досвіду не лише в процесі професійної підготовки, а й безперервно, протягом всього життя.

На думку вчених, саморозвиток – це прагнення людини до виявлення, усвідомлення та вдосконалення своїх особистісних якостей, це власна активність людини в само зміні та збагаченні своїх духовних потреб, реалізації можливості самовиховання в процесі фізіологічного та соціального розвитку[2].

Проблема саморозвитку в філософії така ж вічна, як і проблема самої особистості, яка становить вічну ідею філософських пошуків: осмислення

сутнісного в людині як вищого творіння природи, дослідження шляхів її взаємодії з природою та суспільством, проникнення в глибинні смисли її буття (Лукрецій, Квінтіліан, Ж.Ж.Руссо). В роботах Канта, саморозвиток особистості в процесі навчання – це «відкриття себе і того, що в нас», використовуючи свій розум та можливість «розвернути всі свої здібності» [5].

На думку вчених, вся система освіти повинна бути направлена на розвиток людини і її підготовку до саморозвитку. Це процес становлення людини у відповідності із його людською природою як індивіда, вільної особистості, творця [1].

К.Ушинський вважав, що найважливішою професійною якістю особистості педагога є постійне прагнення до самовдосконалення, яке передбачає саморозвиток, самоосвіту та самовиховання.

Видатні науковці, такі як Я.Коменський, Г.Сковорода, Х.Алчевська, С.Русова зазначали, що самоосвіта – це розвиток мислення, який здійснюється якісно тільки в процесі постійного вдосконалення особистості. На їхню думку, завдання самоосвітньої діяльності полягає в тому, щоб виробити здатність розуміти внутрішній духовний світ людини та вміння розбиратися в усіх педагогічних проблемах.

Самоосвітня діяльність зазвичай розглядається як активна діяльність особистості, спрямована на виконання поставленої мети, пошук знань, їх осмислення, узагальнення та систематизацію [3].

Самоосвітня діяльність передбачає самовдосконалення майбутнього фахівця як у професійному, так і в загальнокультурному розвитку. Самоосвіта – це складний феномен, який включає в себе загальний розвиток особистості, що прагне до загального та професійного вдосконалення. В процесі самооволодіння знаннями суб'єкт навчання вчиться самостійно визначати цілі і завдання власної пізнавальної діяльності, здійснює і контролює її, використовує одержані результати в навчально-виховному процесі та прогнозує наступний розвиток.

Однак, підвищення ефективності і поліпшення якості самоосвітньої діяльності залежить від інтенсивності нагромадження наукових знань та потребує високого рівня розвитку самовиховання особистості.

Визнаним є той факт, що роль вищої педагогічної освіти сьогодні визначається не «підготовкою спеціаліста», а «вихованням професіонала».

Уявлення особистості про себе як професіонала відображає «професійна Я-концепція», яка має реальну та ідеальну складові. Реальна професійна Я-концепція – це реальне уявлення особистості про себе як професіонала, ідеальна професійна Я-концепція – уявлення про свої професійні досягнення. Обидві вони здебільшого не є тотожними, що стимулює професійне самовдосконалення особистості, прагнення до розвитку [6].

Особистісний та професійний саморозвиток тісно пов'язані між собою. Професійно-особистісний саморозвиток в науковій літературі розглядається як багатокомпонентний процес, який сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності, допомагає її усвідомленню, є засобом самовдосконалення та становлення професіонала й особистості.

На нашу думку, для забезпечення ефективного формування готовності студентів до професійно-особистісного саморозвитку, потрібно створити наступні організаційно-педагогічні умови: формування у студента здатності до неординарного мислення; вироблення навичок обґрунтування власних позицій та життєвих цінностей; створення відповідного творчого та освітнього середовища; орієнтація процесу навчання не на суб'єкт, а на роботу з суб'єктом з поступовим

переходом до самонавчання; стимулювання самостійного впливу суб'єкта на себе, в процесі якого, студент прагне найбільш повністю розкрити свої можливості. Створення таких умов в процесі навчання забезпечить високий рівень формування готовності майбутніх фахівців у галузі дизайну до професійно-особистісного саморозвитку.

Отже, можна зробити висновки, що головними аспектами професійно-особистісного саморозвитку як цілеспрямованого впливу людини на саму себе, є самовдосконалення своєї професійної діяльності через саморозвиток, самоосвіту та самовиховання.

Сучасному суспільству необхідна особистість із високим почуттям власної гідності, самосвідомості, яка прагне до саморозвитку та самовдосконалення, до подальшого безперервного навчання протягом всього життя. А для того, щоб процес професійно-особистісного саморозвитку протікав ефективно, особистість насамперед повинна мати високий рівень готовності до його здійснення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова М.А. Междисциплинарные связи как фактор гуманизации образования / Абрамова М.А. // Образование XXI века: доступность, эффективность, качество / Труды Всероссийской научно-практической конференции, ч.1, М., 2002. – 826 с.
2. Бухарова Г.Д. Общая и профессиональная педагогика / Бухарова Г.Д., Мазаева Л.Н., Полякова М.В. – Екатеринбург: изд-во Рос. гос. проф. пед. унта, 2003. – 297 с.
3. Зборовский Г., Шуклина Е. Самообразование – парадигма XXI века / Зборовский Г., Шуклина Е. // Высшее образование в России. - 2003. - №6. - С.25-32.
4. Остапенко Е. О. Дослідження підходів до визначення поняття «саморозвиток» / Е. О. Остапенко // Університетська освіта. – 2010. – № 136. – С. 49-54.
5. Педагогическое наследие / Я.А.Коменский, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И.Г.Песталоцци. - М., 1989. – 675 с.
6. Савчин М.В. Вікова психологія [Електронний ресурс] / М.В.Савчин. – Режим доступу: http://pidruchniki/ws/17080807/psihologiya/vikovi_osoblivosti_priynyattya_rishen_pro_karyeru_etapi_zriloji_yunosti

Малінкіна В. Л. Формування готовності майбутніх фахівців у галузі дизайну до професійно-особистісного саморозвитку

Анотація. В статті розглянуто особливості формування готовності майбутніх фахівців у галузі дизайну до професійно-особистісного саморозвитку та визначено організаційно-педагогічні умови формування готовності.

Ключові слова. Готовність, саморозвиток, самоосвіта, самовиховання, самовдосконалення, особистість, професійно-особистісний саморозвиток.

Малинкина В. Л. Формирование готовности будущих специалистов в отрасли дизайна к профессионально-личностному саморазвитию.

Аннотация. В статье рассмотрены особенности формирования готовности будущих специалистов в отрасли дизайна профессионально-личностному саморазвитию а также определены организационно-педагогические условия формирования готовности.

Ключевые слова. *Готовность, саморазвитие, самообразование, самовоспитание, самоусовершенствование, личность, профессионально-личностное саморазвитие.*

Malinkina Valentyna. Formation of future specialists in design to professional and personal self-development.

Abstract. *The Article illustrates features of the readiness formation of future specialists in design to professional and personal self-development and defined organizational and pedagogical conditions of readiness formation.*

Keywords. *Readiness, self development, self-education, self upbringing, self improvement, person, professional and personal self-development,*

УДК 378.09:[1:316.3]

МОКЛЯК В. М.,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

ІДЕЯ АВТОНОМІЇ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Сьогодні Україна знаходиться на важливому етапі реформування системи освіти. Закон України “Про вищу освіту” регламентував реформу вищої школи на “... принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях” [5]. “Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки” [20] передбачає розширення автономії ВНЗ та впровадження ідеї автономії навчальних закладів у результаті розробки системи нормотворчих, науково-методичних та фінансово-економічних заходів. Основними принципами Державної національної програми “Освіта” (“Україна XXI століття”) є пріоритетність освіти, її демократизація, гуманізація та гуманітаризація, що передбачає “надання автономії навчально-виховним закладам у вирішенні основних питань їхньої діяльності” [16]. Таким чином, нормативно-правові документи, спрямовані на реформування освітньої галузі, орієнтують реформи на автономізацію вищих навчальних закладів.

У ході наукового пошуку з’ясовано, що високий рівень автономії навчального закладу вищої освіти є передумовою якісної підготовки фахівця, але у той же час і своєрідним критерієм відповідальності вишу перед суспільством. Починаючи з 2003 р., Шанхайський університет Цзяо Тун (Китай) публікує академічний рейтинг світових університетів (ARWU), який визнано найвпливовішим у всьому світі, оскільки методика ранжування є науково обґрунтованою, стабільною і прозорою [14]. Значимість рейтингу стимулює розвиток та реформування систем вищої освіти провідних країн світу. Зокрема, низький рівень французьких університетів у рейтингу зумовив перегляд законодавства, появу загальнонаціональних дебатів та прийняття “... нового закона ... предоставляя университетам больше свободы” [14].

Дослідженням установлено, що автономія вищого навчального закладу – самостійність освітнього закладу вищої професійної освіти (ВНЗ) у підборі та